

**МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

**Министерство образования и науки Республики Татарстан**

**Исполнительный комитет Лаишевского муниципального района**

**Республики Татарстан**

**МБОУ "Гимназия №1 г.Лаишево "**

**«Рассмотрено»**

**«Согласовано»**

**«Утверждено и введено  
в действие приказом»**

Руководитель МО  
В.Ф.Насибуллина  
Протокол №1  
от 29.08.2023 г.

Заместитель директора по ВНО  
В.Ф.Насибуллина  
31.08.2023 г.

Директор  
МБОУ "Гимназия №1 г.Лаишево"  
Э.И.Абутдинова  
Приказ №64-6/ОД от 31.08.2023 г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА**

**учебного предмета**

**«Родной (татарский) язык»**

для обучающихся 1-4 классов

учитель I квалификационной категории  
Батыева Василя Муаллифовна

**Лаишево 2023-2024**

## **Аңлатма язуы**

Программа төп белем бирүнең Федераль дәүләт башлангыч белем бирү стандартына, 2010 ел, урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту үрнәк программасына, ГМБУ“Лаеш 1 нче Гимназия” башлангыч гомуми белем бирүнең төп белем бирү программасына, ГМБУ“Лаеш 1 нче Гимназия” уку планына нигезләнгән.

“Татар теле” укыту предметына башлангыч белем бирү оешмасында барлыгы – 276 сәгать бирелә. ГМБУ“Лаеш 1 нче Гимназия” уку планы буенча 1 сыйныф – 66 сәг. (атнага 2 сәг., 33 атна); 2 сыйныф – 70 сәг. (атнага 2 сәг., 35 атна); 3 сыйныф – 70 сәг. (атнага 2 сәг., 35 атна); 4 сыйныф – 70 сәг. (атнага 2 сәг., 35 атна);

Уку әсбабы:

1. Күңелле татар теле Р.З.Хайдарова, Н.Г.Галиева. Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпнең 1 нче сыйныфы өчен дәреслек (рус телендә сөйләшүче балалар өчен) Казан, 2015 ел.
2. Күңелле татар теле Р.З.Хайдарова, Н.Г.Галиева. Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпнең 2 нче сыйныфы өчен дәреслек (рус телендә сөйләшүче балалар өчен) Казан, 2012 ел.
3. Күңелле татар теле Р.З.Хайдарова, Г.М.Ахметзянова, А.А.Гиниятуллина. Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпнең 3 нче сыйныфы өчен дәреслек (рус телендә сөйләшүче балалар өчен) Казан, 2013 ел.
4. Күңелле татар теле Р.З.Хайдарова Г.М.Ахметзянова, А.А.Гиниятуллина . Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпнең 4 нче сыйныфы өчен дәреслек (рус телендә сөйләшүче балалар өчен) Казан, 2014 ел.

## **Пояснительная записка**

Программа разработана на основе Федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования, 2010 г, с изменениями и дополнениями, примерной программы по предмету,

- Примерной Программы по родному (татарскому) языку для общеобразовательных организации с обучением на русском языке под редакцией Р.З. Хайдаровой, К.С. Фатхулловой, Г.М. Ахметзяновой, одобренной решением федерального учебно-методического объединения

по общему образованию (протокол от 16 мая 2017 г. № 2/17),

ООП начального общего образования МБОУ «Гимназия №1 г. Лаишево», учебного плана МБОУ «Гимназия №1 г. Лаишево».

На изучение предмета «Родной язык отводится 2 часа в неделю во всех классах начального общего образования.

В 1-ом классе – 66 часов, во 2-ом классе – 70 часов, в 3-ем классе – 70 часов, в 4- классе – 70 часов. Всего 276 часов.

Учебники:

1. «Татарский язык», 1 класс  
Р.З.Хайдарова, Г.М.Ахметзянова, Л.А.Гиниятуллина; Казань Издательство «Татармультфильм» 2015  
г «Р.З.Хайдарова, Г.М.Ахметзянова, Л.А.Гиниятуллина; Казань Издательство «Татармультфильм» 2012 г.
2. «Татарский язык», 3 класс  
Р.З.Хайдарова, Г.М.Ахметзянова, Л.А.Гиниятуллина; Казань Издательство «Татармультфильм» 2013г
3. «Татарский язык», 4 класс  
Р.З.Хайдарова, Г.М.Ахметзянова, Л.А.Гиниятуллина; Казань Издательство «Татармультфильм» 2014 г

### **“Туган тел (Татар теле)” укытудан планлаштырылган предмет нәтижәләре**

#### **Шәхескә кагылышлы нәтижәләр**

- үзе яшәгән туган жирнең һәм зур ватанның берлеге, бердәмлегенә карата хөрмәт хисләре туу;
- шәхесара һәм мәдәниара аралашуда татар телен куллануга уңай карашта булу;
- әхлакылык һәм гуманизм кебек гомумкешелек принципларын, гаилә һәм мәктәп кыйммәтләрен хөрмәт итү һәм аларны үтәүгә омтылу.

#### **Метапредмет нәтижәләр**

- уку максатын (сөйләм бурычын) аңлап, аңа тәңгәл килерлек мәгълүматны сайлый белү;
- гомуми уку күнекмәләренә ия булу һәм үз эшчәнлегенә оештыра алу;
- үз эшчәнлегенә планлаштыру, аны контрольдә тоту һәм бәяли белү;
- укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;
- өстәмә мәгълүмат алу өчен, белешмә чыганақлардан мөстәкыйль файдалана алу;
- таблица, схема, кагыйдә формасында бирелгән белешмә материалдан файдалану;
- коммуникациягә керә белү сәләтләре булу;
- парларда, төркемнәрдә эшли белү күнекмәләре булу.

#### **Сөйләм эшчәнлегенә төрләре буенча татар теленә өйрәтүнең предмет нәтижәләре**

Сөйләм эшчәнлегенә төрләре буенча башлангыч мәктәпне тәмамлаучы түбәндәге күнекмәләргә ия була:

#### **Сөйләү**

- программа кысаларында сөйләм бурычына туры килгән лексик-грамматик материалны кулланып, әңгәмәдәшен белән контактка керү: сөйли, сорый белү; сөйләмне башлый, давам итә, төгәлли белү;
- телдән монологик сөйләм (тасвирлау, хикәяләр, фикер йөртү) күнекмәләренә ия булу; орфоэпик нормаларны үтәү;
- укыганның эчтәлеген сөйләү, эчтәлеккә карата фикеренә әйтә белү;
- текстны үзгәртеп, аналогик текстлар төзеп сөйләү;
- көндәлек аралашу ситуацияләренә бәйле сөйләм этикеты үрнәкләрен гамәли үзләштерү (сәламләү, сабуллашу, гафу үтенү, рәхмәт әйтү, үтенеч белдерү);
- сөйләм этикеты үрнәкләрен кулланып, гади диалогларда катнашу;
- предметны, персонажны яки рәсемне тасвирлау.

#### **Тыңлап аңлау**

- аралашу барышында укытучының һәм сыйныфташларның сөйләмен ишетеп аңлау, вербаль яки вербаль булмаган рәвештә җавап кайтару;
- тыңлана торган тексттагы мәгълүматны аңлау, аның эчтәлегенә буенча сорауларга җавап бирү.

### **Язу**

- тексттан сүзләрне, сүзтезмәләрне, гади җөмлөләрне күчереп язу;
- үрнәк буенча бәйрәмгә чакыру язу;
- үрнәк буенча дустыңа хат язу;
- сөйләм бурычын аңлап, кыскача үз фикеренне язмача белдерү.
- текстның эчтәлегенә буенча сорауларга язмача җавап бирү;
- терәк сүзләр ярдәмендә кечкенә хикәя төзеп язу.

## **Планируемые результаты освоения предмета**

### **«Родной язык»**

#### **1 класс**

В соответствии с заданными целями в 1-4 классах планируются личностные, метапредметные, предметные результаты обучения.

**К личностным результатам** освоения программы по татарскому языку относятся:

- духовно-нравственное развитие и воспитание обучающихся, предусматривающее принятие ими моральных норм, нравственных установок, национальных ценностей;
- ценностное отношение к своей малой Родине, к традициям, государственной символике;
- сформированность чувства прекрасного и эстетических чувств на основе знакомства с татарской культурой.

**К метапредметным результатам** обучения татарскому языку относятся:

- формирование основ умения учиться и способности к организации своей деятельности - умение принимать, сохранять цели и следовать им в учебной деятельности, планировать свою деятельность, осуществлять ее контроль и оценку, взаимодействовать с педагогом и сверстниками в учебном процессе;
- способность к самообразованию и самовоспитанию.

**Предметные результаты** обучения татарскому языку в 1-4 классах по каждой изучаемой теме приводятся в тематическом планировании в графе **характеристика основных видов деятельности учащихся**. По видам речевой деятельности предусматриваются следующие результаты:

- **в говорении**
  - вести разговор с собеседником, задавая простые вопросы и отвечать на вопросы собеседника: расспрашивать о чём-либо; попросить о чём-либо и отреагировать на просьбу собеседника; начать, продолжить и завершить разговор;
  - воспринимать наизусть тексты рифмовок, стихотворений, песен;
  - пересказывать услышанный/ прочитанный текст;
  - составлять собственный текст по аналогии;
  - осознанно строить речевое высказывание в соответствии с коммуникативными задачами;
  - выражать суждение относительно поступков героев;
- **в аудировании**

– понимать на слух речь учителя по ведению урока, высказывания одноклассников, небольшие тексты и сообщения, построенные на изученном речевом материале;

– понимать на слух информацию, которая содержится в предъявляемом тексте; определять основную мысль текста; передавать его содержание по вопросам.

• **в чтении**

– соотносить графический образ слова с его звуковым образом;

– соблюдать орфоэпические и интонационные нормы чтения; интонационное выделение знаков препинания;

– извлекать конкретную информацию из прочитанного;

– формулировать простые выводы на основе информации, которая содержится в тексте;

– прогнозировать содержание книги по ее названию и оформлению, содержанию сообщения;

– самостоятельно определить тему, главную мысль; деление текста (сообщения) на смысловые части, их оглавление;

– догадываться о значении незнакомых слов по сходству с русским языком, по контексту.

• **в письме**

– воспроизводить графически и каллиграфически корректно все буквы татарского алфавита (полупечатное написание букв, буквосочетаний, слов);

– соотносить графический образ слова с его звуковым образом;

– отличать буквы от транскрипционных значков; сравнивать и анализировать буквосочетания и их транскрипцию;

– выполнять лексико-грамматические упражнения;

– отвечать письменно на вопросы;

– писать краткое поздравление (с днем рождения, с праздником) с опорой на образец;

– писать по образцу короткое письмо другу, сообщать краткие сведения о себе, запрашивать аналогичную информацию

## Туган тел (Татар теле)” (рус төркемнәре) укыту предметының эчтәлеге

### 1 нче сыйныф

Телдән һәм язма сөйләмнең эчтәлеге белем һәм тәрбия бирү максатларына, шулай ук башлангыч мәктәп укучыларының яш үзенчәлекләренә, аралашу ихтыяжларына туры килә. Ул түбәндәге темаларны үз эченә ала:

**Әйдәгез танышабыз!** Танышу. Бер-береңнең исемен, яшен сорау, яшәү урынын әйтү. 1дән 10 га кадәр саннар. .

**Урман дусларыбыз.** Кыргыз хайваннар, аларның исемнәре, яшәү урыннары.

Аларны сурәтләү

### Спорт бәйрәме.

Спорт уеннарында катнашу. Иптәшеңә командалар бирә белү. *Нишли?* соравын куя һәм аңа җавап бирә белү.

**Мәктәптә.** Уку-язу эсбаплары. Уку-язу эсбапларының саны, төсе, барлыгы, юклыгы; аларны үзең сорап ала белү. Мәктәптә уку хезмәте.

**Йорт хайваннары һәм кошлары.** Йорт хайваннары һәм кошлары, аларның исемнәре, яшәү урыннары. Аларны сурәтләү,

**Бакчада.** Яшелчә исемнәре, саны, аларның төсе, тәме. Жиләк-жимешләр, саны, аларның төсе, тәме; аларны үзең сорау, кирәклеген әйтү.

**Кыш җитте.** Кыш билгеләре. Кышкы уеннар. Яңа ел бәйрәме.

**Сәламәт бул!** Тән әгъзаларының исемнәре. Табибта. Шәхси гигиена предметлары.  
**Безнең гаилә.** Гаилә әгъзалары. Без гаиләдә нишлибез? 8нче Март – әниләр бәйрәме.  
Язгы көн.

**Татар халык ашлары.** Татар халык ашлары. Кунакта. Табын янында. Туган көн.

**Кибеттә.** Ашамлыклар. Ашамлыклар кибетендә. Савыт-сабалар. Савыт-саба кибетендә. Киёмнәр. Киёмнәр кибетендә.

**Жәй житә.** Күңелле жәй. Жәйге ял. Без Сабантуйга барабыз.

### **Лингвистик белемнәр һәм аларны сөйләмдә куллану күнекмәләре**

1. Исемнәрнең берлек һәм күплек саннары.
2. Исемнәргә **кем? нәрсә?** сораулары куя белү.
3. 1, 2 нче зат берлек сан тартымлы исемнәр белән таныштыру.
4. Исемнәрнең юнәлеш, чыгыш, урын-вакыт килешләре белән таныштыру.
5. Микъдар һәм тәртип саннары белән таныштыру (1-10 саннары).
6. Заталмашлыкларын берлектә баш, иялек, юнәлеш килешләрендә сөйләмдә куллану белән таныштыру.
7. Бу күрсәтү алмашлыгын сөйләмдә куллану.
8. **Кая? Кайда? Кайдан?** сорауларына җавап бирә белү.
9. **Ничә? Ничек? Нинди?** сорауларына җавап бирә белү.
10. Хәзерге заман хикәя фигыльнең 1,2,3 зат формаларын берлектә сөйләмдә куллану.
11. Боерык фигыльнең II затта берлек сан формасы белән таныштыру.
12. **-мы/-ме, түгел, әле** кисәкчәләрен сөйләмдә куллану.

### **Орфографик һәм орфоэпик минимум**

1. Сузык һәм тартык авазлар, аларның аермасы. Калын һәм нечкә сузыклар.
2. Татар һәм рустелләрендәге сузык һәм тартык авазларны чагыштырып, дәрәҗәләп белү, транскрипция билгеләре белән таныштыру.
3. Сүзләрне ижеккә бүлү, ижеккә пикенчеюлга күчү. Ижеккә калыпларынанигезләнү кукагы дәрәҗәләп үзгәртү.
4. Озын һәм кыска сузыкларны сүзләрдә дәрәҗәләп белү.
5. Татар хәрәфләренә кабул ителгән формаларын дәрәҗәләп.
6. Сүзбасымы. Сүзләрдә басымы дәрәҗәләп.
7. Хикәя һәм сорау җөмләләрен интонация тәңгә дәрәҗәләп. Жөмлә ахырында дәрәҗә тыныш билгеләрен куеп язарга күнектү.
8. Ялгызлык исемнәрне баш хәрәфтән башлап язарга өйрәнү.
9. Матур һәм дәрәҗә күнекмәләре булдыру.
10. Боеру максаты белән әйтелгән җөмләләрен аңларга өйрәнү.

### **2 нче сыйныф**

**Без мәктәпкә барабыз.** Беренче сентябрь. Уку-язу әсбапларының барлыгы, юклыгы, кирәклеге. Уку хезмәте..

**Базарда.** Яшелчәләр. Җиләк-җимешләр. Базарда. Көз билгеләре..

**Мин чисталык яратам.** Шәхси гигиена предметлары. Тән әгъзалары атамалары. Табибта..

**Кыш.** Кыш айлары, кыш билгеләре. Яңа ел бәйрәме. Кышкы уеннар. Кошларга җимлек куябыз..

**Безнең гаилә.** Безнең гаилә. Татар халык ашлары. Өй хезмәте..

**Яз.** Яз билгеләре. 8 нче Март – әниләр бәйрәме. .

**Мин Татарстанда яшим.** Минем туган ягым. Татарстанның табигате. Татарстан шәһәрләре. Мин авылда яшим. .

**Кибетгә.** Киёмнәр кибетендә. Ашамлыклар кибетендә

**Жәй.** Жәй билгеләре. Без Сабантуйга барабыз.

### **Лингвистик белемнәр һәм аларны сөйләмдә куллану күнекмәләре**

1. Исемнең төшемкиләше белән таныштыру.
2. Исемнәрнең юнәлеш, чыгыш, урын-вакыткилешләр сөйләмдә куллануны камилләштерү.
3. Исемнәрнең берлек санда 1,2 нче затларда тартым белән төрләнешен сөйләмдә куллануны камилләштерү.
4. Сыйфатның гади дәрәжәсен сөйләмдә куллану.
5. 11дән 20 кадәр саннарны сөйләмдә куллану.
6. **Мин, син** заталмашлыкларын юнәлешкиләшендә сөйләмдә куллану.
7. Зат алмашлыкларын күплектә сөйләмдә куллану.
8. **Кайчан?** сорау алмашлыгы белән таныштыру.
9. **Кем? Нәрсә? кайда? кая? кайдан? нинди? ничек? ничә? ничәнче?** сорауларына җавап бирә, аларны кулланып, сорау бирә белүне камилләштерү.
10. Хәзергезаман хикәя фиғыльнең 1,2,3 нче зат юклык формасы белән таныштыру.
11. Билгелеүткән заман хикәя фиғыльнең барлыкта һәм юклыкта берлек сан 1,2,3 нче зат формасы белән таныштыру.
12. Боезык фиғыльнең барлык һәм юклык формалары белән таныштыру.
13. **Кирәк, кирәк түгел** хәбәрлек сүзләрен сөйләмдә куллану.
14. **Чөнки** теркәгечен сөйләмдә куллану белән таныштыру.

### **Орфографик и орфоэпик минимум**

1. Сузыкавазлар. Калын һәм нечкә сузыклар, аларны дәрәсәйтү һәм язу күнекмәләрен камилләштерү. Татар теленең үзенчәлекле сузыклары һәм аларны белдерү орган хәрәфләрнең дәрәсәзлышы.
2. Тартыкавазлар. Яңгырау һәм саңгырау авазлар. Алар кергән сүзләрен дәрәсәйтү һәм язу күнекмәләрен камилләштерү.
3. Татар алфавитын белү.
4. Сүзләрен иежекләргә бүлү. Укылганы иежкеләрсанын билгели белү.
5. Аралашу өчен бирелгән темаларга караган сүзләрен дәрәсәйтелешен әирешү.
6. Жөмлә ахырында тыныш билгеләрен интонациягә бәйлерәвештәкүю.

### **3 нче сыйныф**

**Белем бәйрәме.** Беренче сентябрь – белем бәйрәме. Төсләр. Без диктант язабыз. Без дәрәстә. Мин билгә алам. Без китапханәгә йөрибез.

**Көндәлек режим.** Минем көндәлек режимым.

**Ашханәдә.** Без ашханәдә ашыйбыз. Минем яраткан ашларым. Безгә кунаклар килә. Без табын әзерлибез.

**Без әти-әниләргә булышабыз.** Минем әти – әнием кем булып эшли? Без өйдә булышабыз.

**Туган якка кыш килде.** Яңа ел бәйрәме. Нава торышы. Кышкы уеннар.

**Әдәпле булык.** Әдәпле сөйләшү. Туган көнгә чакыру. Табын янында. Без бүләкләр бирәбез.

**Кечкенә дусларыбыз.** Дүрт аяклы дуслар, аларны сурәтләү.

**Күңелле жәй.** Ел фасыллары билгеләре. Жәйге ял. Безнең бакча. Сабантуй – зур бәйрәм

### **Лингвистик белемнәр һәм аларны сөйләмдә куллану күнекмәләре**

- Исем – сүз төркеме белән таныштыру.
- Исемнең иялек килеше белән таныштыру.
- **Чы/-че** - исемсагыч кушымчалары белән таныштыру.
- Сыйфат – сүз төркеме белән таныштыру.
- Чагыштырудә рәжәсендәгесыйфатлар белән таныштыру.
- Синоним һәм антоним сыйфатларны сөйләмдә куллану.
- 21 дән 100 кадәр саннарны сөйләмдә куллану.
- **Аннан соң** рәвеш белән таныштыру.
- Фигыль – сүз төркеме, аның хәзерге һәм үткән заман формаларын сөйләмдә куллануны камилләштерү.
- **Янында, алдында, артында, турында** бәйләк сүзләрен сөйләмдә куллану.
- **Ләкин, чөнки, шуңа күрә** теркәгечләр жөмлөләрне сөйләмдә куллануны камилләштерү.
- **Казан шәһәре, киёмнәр кибете** төзелмәләре белән таныштыру.
- **Сэгать ничә? Сэгать ничәдә?** сораулары һәм аңа җаваплары белән таныштыру, сөйләмдә куллану.

#### Орфографик и орфоэпик минимум

1. Өйрәнелгән лексик берәмлекләрен орфоэпия нормаларына туры китереп әйтүне ныгыту.
2. Алынма сүзләрнең дәрәҗәсә әйтелешен саклап, сөйләмдә кулланырга күнектерү.
3. Укучыларның язучыларны һәм язучыларның сөйләм күнекмәләрен камилләштерү өчен дөвәм итү.
4. Ике бертөрләр тартык янәшә килгән сүзләрен дәрәҗәсә әйтү һәм язучыларның күнекмәләрен булдыру (*китте, кайтты*).
5. Янәшә килгән ике бертөрләр тартык булган сүзләрен икеләтеп әйтүгә өйрәтү.
6. **я, ю, е** хәрефләре, алар белдергән авазларның әйтелешен һәм язылышын истә калдыруны булдыру.
7. **О, ө** хәрефләренә беренче ижек тәгәнә язылуы.

#### 4 нче сыйныф

**Яңа уку елы котлы булсын!** Яңа уку елы башлана. Уку-язу эсбаплары. Яңа уку елына әзерлек. Минем эш урыным. Без дәрәҗәсә. Без контроль эш эшлибез.

**Туган як табигате.** Нәрсә ул табигать? Нава торышы. Дару үләннәре. Кошлар – безнең дусларыбыз.

**Хайваннар дөньясында.** Йорт һәм кыргый хайваннар. Кыргый хайваннар турында кыскача мәгълүмат.

**Минем дусларым.** Минем дусларым. Дуслар арасындагы мөнәсәбәтләр. Чын дуслык.

**Кышкы уеннар.** Кышкы табигать. Кышкы уеннар. Кар бабай ясау. Яңа ел бәйрәменә барабыз.

**Дүрт аяклы дусларыбыз.** Дүрт аяклы дусларыбызның кыяфәтләре, гадәтләре. Дүрт аяклы дусларыбызга карата мөнәсәбәт.

**Язгы бәйрәмнәр.** Язгы табигать. 8 Март – әниләр бәйрәме. Мин әнигә булышам. Карга боткасы.

**Минем туган илем.** Татарстанның дәүләт символлары. Татарстанда яшәүче милләтләр. Без Казанга барабыз. Татарстан шәһәрләре.



**Чәчәкле жәй, ямьле жәй. Жәйге табигать. Жәйге ял. Жиләккә бару.  
Лингвистик белемнәр һәм аларны сөйләмдә куллану күнекмәләре**

1. Исемнәрнең килешбелән төрләнешен сөйләмдә куллануны камилләштерү.
2. Кушма, парлыисемнәрнеңмәгънәләренаңларга өйрәнү.
3. Чагыштыру, артыклык дәрәжәсендәгесыйфатларның мәгънәләренаңлап, сөйләмдәкуллану.
4. Вакыт рәвешләре (*бүген, иртәгә, кичә, иртән*) белән таныштыру.
5. **Монда, анда** рәвешләренсөйләмдәкуллану.
6. **Мин, син**заталмашлыкларының иялек, юнәлеш, урын-вакыткилешләрендәсөйләмдәкулланышы.
7. **Кемдер, нәрсә**дералмашлыклары белән таныштыру.
8. Билгесез үткән заман хикәя фигыльне барлыкта 3 затта сөйләмдә куллану.
9. **Ашыйсы килә, эчәсе килә** формалары белән таныштыру.
10. **Кадәр, соң** бәйләкләре белән таныштыру.
11. **Яны**бәйлек сүзен юнәлеш, чыгыш, урын-вакыт килешендә куллануны камилләштерү.
12. **Уйнарга яратам, уйный башлады** төзелмәләребелән таныштыру.

**Орфоэпик һәм орфографик минимум**

1. Сүзбасымы. Аны дәрәс куя белүгә ирешү, рус сүзләре белән чагыштырып күрсәтү. Басымлыижекләрнеһәмсүзләрнедәрәсукуһәмматурязукүнекмәләребулдыру.
2. Басымның үзенчәлекле очракларын гамәли үзләштерү.
3. Сингармонизм законының асылын гамәли үзләштерү.
4. Жөмлә ахырында нокта, сорау яки өндәү билгеләрен куеп, язу күнекмәләрен камилләштерү.

**Содержание учебного предмета  
1-4 классы**

**Давайте познакомимся!** Знакомство с одноклассниками, учителем, персонажами детских произведений: имя, возраст. Приветствие, прощание (с использованием типичных фраз и татарского речевого этикета).

**Моя школа и мой класс.** Учебные предметы, школьные принадлежности. Учебные занятия, отметки, домашние задания. Школьная библиотека.

**Я и моя семья.** Члены семьи, их имена, профессии, возраст, внешность, черты характера, увлечения/хобби.

**Помощь родителям.** Как я помогаю родителям? Совместный домашний труд. Оценка своей деятельности.

**Мой день.** Распорядок дня. Гигиена. Здоровье.

**Покупки.** В магазине продуктов, одежды, посуды. На рынке.

**В столовой.** В школьной столовой. Любимая еда. Мы накрываем стол.

**Я и мои друзья.** Имя, возраст, внешность, характер, увлечения. Совместные занятия. Письмо другу.

**Праздники.** День рождения, Новый год, 8 Марта, День мам. Национальные традиции татарского и русского народов. Подарки. Поздравления.

**Спорт и спортивные игры.** Летние, зимние виды спорта. Спортивные кружки.

**Моя Республика.** Общие сведения: название, символика, национальности, столица, города. Транспорт. Достопримечательности.

**Природа родного края.** Времена года. Погода. Экология.

Дикие и домашние животные, птицы. Любимое домашнее животное.

**Поездки и путешествия.** Летний отдых. Отдых зимой. Отдых на море. Отдых в деревне.

**Выдающиеся представители татарского народа.** Детские писатели и поэты. Детский фольклор(рифмовки, считалки, скороговорки, загадки, сказки).

#### **Лингвистические знания и навыки**

*Графика, каллиграфия, орфография.*

Татарский алфавит. Звуко-буквенные соответствия. Знаки транскрипции. Основные правила чтения и орфографии. Написание слов лексического минимума, соответствующих произношению и не соответствующих произношению. Перенос слов. Заглавная буква в начале предложения и именах собственных. Знаки препинания в конце предложения (точка, вопросительный и восклицательный знаки).

*Фонетическая сторона речи.*

Звуки и звукосочетания татарского языка. Закон сингармонизма. Слоав с твердыми и мягкими гласными, а также слова, не подчиняющиеся закону сингармонизма; слова активного словаря с гласными *ә, ү, ө, ы, э, о*; сложные слова (*көнъяк, төньяк, куляулык*); слова со специфичными согласными звуками [кь], [гь], [w], [ж], [ң], [h], [ч] [‘] (гамза), слова с двойными согласными (*аккош, китте*). Произношение слов с *я, ю, е:ярата*[йа°рата], *яши* [йэши], *юл*[йул], *юкә*[йүкә], *ел* [йыл], *егет* [йэгэт]. Чередование согласных звуков (к//г, п//б). Нормы произношения: долготы и краткости гласных, оглушение звонких согласных в конце слога или слова. Ударение в слове, фразе. Особенности словесного ударения в вопросительных и отрицательных местоимениях, в глаголах отрицательной формы и в глаголах повелительного наклонения. Ритмико-интонационные особенности повествовательного, побудительного и вопросительного предложений. Интонация перечисления. Интонация приветствия, прощания, обращения, поздравления, извинения, просьбы, приказа.

*Лексическая сторона речи.*

Лексические единицы, обслуживающие ситуации общения в пределах тематики начальных классов образовательной организации для двустороннего (рецептивного и продуктивного) усвоения; простейшие устойчивые словосочетания, оценочная лексика и речевые клише как элементы речевого этикета, отражающие культуру татарского народа. Слова - названия предметов, их признаков, действий предметов. Общие слова для татарского и русского языков. Интернациональные слова (например, *компьютер, фильм*). Начальное представление о словообразовании: парные (*савыт-саба*), сложные (*ташбака*) и составные (*салават күпере*) слова.

*Грамматическая сторона речи.*

Имена существительные. Изменение существительных по числам. Изменение существительных по падежам. Изменение существительных по принадлежности. Собственные имена существительные. Имена прилагательные в положительной, сравнительной и превосходной степенях. Местоимения личные, вопросительные, указательные (*бу, теге, менә*). Количественные числительные до 100, порядковые числительные до 100. Изменение глаголов настоящего, прошедшего определенного и неопределенного времени по лицам и числам. Неопределенная форма глагола с модальными словами *кирәк* (*кирәк түгел*), *ярый* (*ярамый*). Наречия времени (*буген, иртәгә, кичә, иртән*). Наречие места (*монда*). Наиболее употребительные послелогии: *белән,*

*турында, өчен, кебек, соң, аша.* Послелого с существительными и местоимениями. Послеложные слова (*өстендә, янында*). Частицы (*-мы/-ме, түгел, әле*).

Основные коммуникативные типы предложений: повествовательное, вопросительное, побудительное. Особенности порядка слов в татарском предложении. Простые распространенные предложения. Предложения с однородными членами. Предложения с союзами *һәм, ә, ләкин, чөнки*.

### Тематическое планирование

1-4 классы

Содержание курса и ориентировочное количество часов, отводимое на тему.	Характеристика основных видов деятельности учащихся (коммуникативные умения)
<b>Предметное содержание речи</b>	
<p><b>Давайте познакомимся! час</b>в) Знакомство с одноклассниками, учителем, персонажами детских произведений: имя, возраст. Приветствие, прощание (с использованием типичных фраз и татарского речевого этикета)</p>	<p><b>Говорить о</b> себе, отвечать на вопросы собеседника.  <b>Вести диалог-знакомство.</b>            Приветствовать, прощаться.  <b>Приглашать</b> друзей участия в совместных делах.</p>
<p><b>Моя школа и мой класс.</b>            Учебные предметы, школьные принадлежности. Праздник 1 сентября. Учебные занятия, отметки, домашние задания. Школьная библиотека.</p>	<p><b>Говорить о</b> наличии и об отсутствии учебных принадлежностей, <b>попросить</b> иху друга или предложить ему. <b>Спрашивать и уточнять о</b> местонахождении предметов.  <b>Вести диалог-обмен</b>нениями об учебе, олюбимыхкнигах и их героях.  <b>Оценивать</b> свою учебную деятельность.  <b>Рассказывать</b> о Празднике знаний.</p>
<p><b>Я и моя семья.</b>            Члены семьи, их имена, профессии, возраст, внешность, черты характера, увлечения/хобби.</p>	<p><b>Рассказывать</b> о членах своей семьи (их имена, внешность, возраст, черты характера, профессии).  <b>Начинать, поддерживать, и завершать</b> разговор осемье.</p>
<p><b>Помощь родителям.</b>            Как я помогаю родителям? Совместный домашний труд. Оценка своей деятельности.</p>	<p><b>Вести диалог-расспрос о</b> домашних делах.  <b>Поручать работу, выражать согласие или несогласие</b> выполнить работу.  <b>Характеризовать кого-либо,</b> называя его качества.  <b>Попросить</b> помощи в домашних делах.  <b>Выразить благодарность</b> за труд ипохвалить.  <b>Вести диалог</b> опокупке в магазине продуктов, одежды.  <b>Оценивать</b> качества человека по его</p>

	участию в домашних делах.
<b>Мой день.</b> Распорядок дня. Гигиена. Здоровье.	<b>Рассказывать</b> освоенном режиме дня. <b>Уточнять</b> время, день недели. <b>Говорить о</b> наличии и об отсутствии предметов личной гигиены, попросить для себя. <b>Вести диалог о</b> приеме у врача. <b>Предлагать помощь</b> больному. <b>Давать советы</b> о том, как быть здоровым.
<b>Покупки.</b> В магазине продуктов, одежды, посуды. На рынке.	<b>Вести диалог о</b> покупках в продуктовом магазине, в магазине одежды, посуды, на рынке. <b>Сообщать о</b> любимых овощах и фруктах.
<b>В столовой.</b> В школьной столовой. Любимая еда. Мы накрываем стол.	<b>Рассказывать</b> о школьной столовой; о правилах, как накрывать стол. <b>Вести диалог-обмен мнениями о</b> любимой еде.
<b>Я и мои друзья.</b> Имя, возраст, внешность, характер, увлечения. Совместные занятия. Письмо другу.	<b>Рассказывать</b> о своем друге. <b>Описывать</b> черты характера друга. <b>Вести диалог</b> об общих увлечениях, о совместных делах. <b>Аргументировать свои суждения</b> , каким должен быть настоящий друг. <b>Написать письмо</b> другу.
<b>Праздники.</b> День рождения, Новый год, 8 Марта, День мам. Национальные традиции татарского и русского народов. Подарки. Поздравления.	<b>Описывать</b> национальные праздники, блюда; <b>поздравлять</b> с праздником; <b>приглашать</b> гостей, <b>приглашать</b> за стол, угощать. <b>Вести диалог-обмен мнениями о</b> подарках, о любимых блюдах.
<b>Спорт и спортивные игры</b> Летние, зимние виды спорта. Спортивные кружки.	<b>Сообщать о</b> зимних и летних видах спорта, о спортивных кружках, о занятиях спортом. <b>Приглашать</b> на игры.
<b>Моя Республика.</b> Общие сведения: название, символика, национальности, столица, города. Транспорт. Достопримечательности.	<b>Сообщать о</b> государственных символах России и Татарстана, о национальностях, проживающих в нашей стране и республике. <b>Рассказывать о</b> столицах Татарстана, России. <b>Вести диалог о</b> городах Татарстана.
<b>Природа родного края.</b> Времена года. Погода. Экология.	<b>Описывать</b> природу родного края, погоду, времена года. <b>Вести диалог о</b> домашних и диких

Дикие и домашние животные, птицы. Любимое домашнее животное.	животных, о перелетных птицах. <b>Рассуждать о</b> необходимости беречь природу.
<b>Поездки и путешествия.</b> Летний отдых. Отдых зимой. Отдых на море. Отдых в деревне.	<b>Вести диалог – обмен мнениями и давать советы</b> об отдыхе, путешествиях зимой и летом.
<b>Выдающиеся представители татарского народа</b> Детские писатели и поэты. Детский фольклор(рифмовки, считалки, скороговорки, загадки, сказки).	<b>Давать краткую информацию о</b> татарских детских писателях и поэтах (Г. Тукай, М. Джалиль, Б. Рахмат, Ш. Галиев, Р. Миннуллин, Р. Батулла). <b>Обсуждать</b> содержание прочитанных произведений, высказывать своё мнение. <b>Правильно произносить</b> загадки, скороговорки, считалочки, пословицы.

### **Укучыларның белем һәм күнекмәләрен тикшерү һәм бәяләү нормалары**

#### **Сүзлек диктанты һәм аны бәяләү**

Пөхтә, төгәл һәм орфографик хатасыз язылган эшкә **“5”** ле куела.

Пөхтә, төгәл язылган, әмма 1-3 төзәтүе яки 1-2 орфографик хатасы булган эшкә **“4”** ле куела.

Пөхтә һәм төгәл язылмаган, 4-5 төзәтүе яки 3-5 орфографик хатасы булган эшкә **“3”** ле куела.

Пөхтә һәм төгәл язылмаган, 6 яки артыграк орфографик хатасы булган эшкә **“2”** ле куела.

#### **Контроль күчереп язуны бәяләү**

Пөхтә, төгәл һәм орфографик хатасыз язылган эшкә **“5”** ле куела.

Пөхтә, төгәл язылган, әмма 1-3 төзәтүе яки 1-2 орфографик хатасы булган эшкә **“4”** ле куела.

Пөхтә һәм төгәл язылмаган, 4-5 төзәтүе яки 3-5 орфографик хатасы булган эшкә **“3”** ле куела.

Пөхтә һәм төгәл язылмаган, 6 яки артыграк орфографик хатасы булган эшкә **“2”** ле куела.

#### **Язма сөйләмне бәяләү**

Тәкъдим ителгән темага эзлекле язылган, 1 орфографик һәм 1 пунктуацион яки 1 грамматик хатасы булган эшкә **“5”** ле куела.

Тәкъдим ителгән темага эзлекле язылган, ләкин эчтәлектә ялгаш жибәрелгән, 2-3 орфографик һәм пунктуацион яки 2-3 грамматик хатасы булган эшкә **“4”** ле куела.

Тәкъдим ителгән темага эзлекле язылган, 4-6 орфографик һәм пунктуацион яки 4-6 грамматик хатасы булган эшкә **“3”** ле куела.

Тәкъдим ителгән темага эзлекле язылган һәм эчтәлеге ачылмаган, 7 дән артык орфографик һәм пунктуацион яки 7 дән артык тупас грамматик хатасы булган эшкә **“2”** ле куела.

**Нормы и критерии оценивания учащихся  
1-4 классы**

	Виды речевой деятельности	Классы			
		I	II	III	IV
1.	Аудирование	Слова, словосочетания	0,1-0,2 минуты	0,2-0,4 минуты	0,3-0,5 минуты
2.	Диалогическая речь	3 реплики	4 реплики	5 реплик	6 реплик
3.	Монологическая речь	4 фразы	5 фраз	6 фраз	7 фраз
4.	Чтение	15-25 слов	25-35 слов	35-45 слов	45-55 слов
5.	Письмо:				
	списывание	1-2 предложения	3-4 предложения	4-5 предложений	5-6 предложений
	словарный диктант		5-6 слов	7-8 слов	8-9 слов
	сочинение			4-5 предложений	5-6 предложений